

FELLESKAPITTEL – NASJONALE RETNINGSLINJER FOR LÆRARUTDANNINGANE

Vedtatt i UHR-Lærerutdanning 17. oktober 2018

Lærerutdanning som høgre utdanning

Høgre utdanning og forskning skal bidra til å utvikle sjølvstendig tenkande, opne, kunnskapsorienterte og emosjonelt modne menneske som deltar i demokratiet. Som del av høgre utdanning er alle lærerutdanningane underlagt lov om universitet og høgskolar. Med basis i forskning, fagleg og kunstnarleg utviklingsarbeid og i tett samarbeid med praksisfeltet skal lærerutdanningane kvalifisere framtidige lærarar for arbeid i barnehage, skole og vidaregåande opplæring.

Kunnskap om korleis ta i bruk vitenskaplege og kunstnarlege metodar og resultat både i utdanninga og i samfunnet elles er sentralt i lærerutdanningane. Utdanningane skal leggje til rette for internasjonisering slik at framtidige lærarar kan opne dører mot verda for barn og unge og kunne legge til rette for dannelsesprosessar. Dei som arbeider i lærerutdanningane må vere oppdatert på norsk og internasjonal forskning innanfor sine respektive fagfelt og bygge utdanninga på den samla kunnskapen på lærerutdanningsfeltet. Undervisninga og læringsaktivitetane skal vere basert på forskning om kva som er god undervisning og kva som gir god læring. Lærerutdannerane må ha positiv interaksjon med studentane og høge forventningar til dei. Studentane skal oppleve at dei er ansvarlege deltakarar i sin eigen læring og utvikling, og dei skal vere involvert i det akademiske fellesskapet.

Verdigrunnlag

Lærerutdanningane skal bygge verksemda si på dei grunnleggjande verdiar som vi kan finne i barnehagelova og opplæringslova og som er forankra i menneskerettane; menneskeverdet og respekt for naturen, åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet. Innsikt i historie og kultur - også barne- og ungdomskultur - er viktig for å legge til rette for utvikling av identiteten til barn og unge og at dei kan oppleve å høyre til. Den samiske kulturarven og kulturarven til dei nasjonale minoritetane er ein del av kulturarven i Noreg. Dei norske lærerutdanningane skal formidle kunnskap om det samiske urfolkets og dei nasjonale minoritetanes historie, kultur, samfunnsliv og rettar.

Lærerutdanningane skal fremje likestilling mellom kjønna, solidaritet på tvers av grupper og vise at kunnskap kan vere ei skapande og omformande kraft, både til personleg utvikling og til humane samværsformer. Kunnskap om vald, overgrep og omsorgssvikt og korleis sette i gang naudsynte tiltak etter gjeldande lovverk er ein del av dette. Lærerutdanningane skal følgje opp FN's barnekonvensjon og bidra til å sikre barns rett til omsorg, leik og ein trygg oppvekst, og følgje opp FN's bærekraftsagenda i Noreg ved å sikre inkluderande, rettferdig og god utdanning og livslang læring for alle.

Praksisstudiar

Det er gjennom praksis at lærarar utøver gjerninga si. Høg kvalitet på praksisstudiar er difor essensielt for lærarstudentar si utvikling av endrings- og utviklingskompetanse. Lærerutdanningsinstitusjonen skal saman med fagpersonalet i praksisfeltet legge til rette for ein studiesituasjon med heilskap og samanheng. Etter fullført utdanning skal kandidatane ha grunnlag for profesjonsutøving basert på vitenskapleg kunnskap og erfaringskunnskap. Dei skal ha utvikla eit profesjonelt skjønn, sin relasjonskompetanse, sine sosiale og emosjonelle eigenskaper og evne til sjølvrefleksjon. Lærerutdanningsinstitusjonen og praksisfeltet må samarbeide om å legge til rette for at studentane skal tileigne seg slike kvalifikasjonar.

Lærarkrets mange oppgåver

Lærarar i ulike deler av opplæringsssystemet vil vere blant dei viktigaste personane i barn og unges liv. Gjennom omsorg, oppseding og opplæring skal dei bidra til at barn og unge utviklar seg og lærer til beste for seg sjølv og samfunnet dei er ein del av.

Lærerutdanningane skal ruste framtidige lærarar til å skape eit fellesskap der nye generasjonar trygt kan utfolde seg og bli bidragsytarar inn i eit felles demokratisk samfunn. Ein lærar skal vere i stand til å legge til rette for utvikling, læring og danning, å bistå barn og unge i å møte livets oppgåver og meistre utfordringar saman med andre, og hjelpe dei til å ta vare på seg sjølv, kvarandre og naturen.

Ein lærar skal kunne skape gode, motiverande omsorgs- og læringsmiljø og arbeide for inkluderande fellesskap som fremjar helse, trivsel og læring for alle. Barnehagen og skolen skal bidra til utvikling av identitet, skaparglede og engasjement. Barn, elevar og lærlingar skal få utvikle utforskartrøng, vitskapleg og kritisk tenking, få innsikt i kulturelt mangfald og utvikle respekt for den enkelte sin eigenart og overtyding. Deltaking i praktisk arbeid og arbeid med estetiske uttrykksformer er både viktige eigenverdiar og viktig for læring. Eit godt læringsmiljø skal vere tillitsskapande, trygt og bidra til kjensla av å høyre til og å delta i meiningsskapande aktivitetar. Barn og unge skal oppleve å bli brukt som ressurs i eigen læring og i utvikling av læringsfellesskapet. Ein lærar må kunne skape gode relasjonar til alle i barnegruppa/elevgruppa og legge til rette for estetisk skapande prosessar og fagleg lærdom. Lærerutdanningane skal kvalifisere studentane til å kunne foreta etisk grunngjevne vurderingar og legge til rette for det enkelte barn/den enkelte ungdoms utvikling og læring. Studentane må derfor gjennom utdanninga utvikle både fagleg- og relasjonell kompetanse slik at dei som yrkesaktive kan vere den som skaper læringsmiljø som realiserer desse ambisjonane.

Lærarprofesjonen er bygd på samarbeid

Den gode læraren må kunne samtale og kommunisere godt i mange ulike samanhengar, på ulike måtar og gjennom ulike medium, for eksempel munnleg og skriftlig fagleg kommunikasjon, kommunikasjon med barn og unge, med føresette og med andre grupper. Ein lærar skal bidra til at barn og unge har innsikt i det som møter dei som deltakarar i samfunnet/arbeidslivet. Ulike møteplassar for samhandling og kunnskapsdeling for tilsette, studentar og yrkesfeltet på tvers av profesjonsgrensene vil vere viktig. Å delta og bidra i kollegial fagutvikling på eigen arbeidsplass, bidra til eit godt arbeidsmiljø og samarbeide med foreldre/føresette om barn og unges læring, utvikling og danning er sentralt. Ein lærar må kunne formidle innsikt, arbeidsmåtar og haldningar om kunnskapsfeltet barnehage- og skole til foreldre/føresette. Viktige arbeidsoppgåver vil også vere å samarbeide med ulike instansar utanfor barnehagen/skolen og å ha kjennskap til ulike hjelpeinstansar når det er bruk for det.

Arbeid i barnehage og skole vil krevje at læraren er i stand til å reflektere over og kontinuerlig utvikle eigen praksis. Derfor er det ein føresetnad med solid fagkunnskap, men også vilje og evne til læring og profesjonell utvikling i fellesskap. Morgondagens samfunn vil krevje andre kompetansar enn dagens, og utdanningane bør derfor ruste lærarane til å utvikle relevant kunnskap for dei kontekstar dei vil møte. Det er felles for alle lærerutdanningar at dei utdannar kandidatane som skal arbeide som lærarar over mange år, tilpasse seg nye samfunnsforhold, nye læreplanar, andre styringsdokument og ny forskning på relevante fagområde.

Dei ulike lærerutdanningane

Dei ulike lærerutdanningane er styrt av forskrifter om rammeplan for kvar enkelt utdanning der omfang, fagsamansetting, tal på praksisdagar og opptaksgrunnlag er fastsett. Alle lærerutdanningane skal foreta vurdering av om studentane er skikka for arbeid med barn og unge. Det er utvikla nasjonale retningslinjer for alle utdanningane. Dei nasjonale retningslinjene utfyller forskriftene og skal vere førande for institusjonane.

Barnehagelærerutdanning/Samisk barnehagelærerutdanning

Barnehagelærerutdanning er ei treårig integrert profesjonsretta utdanning på bachelornivå som kvalifiserer for barnehagelæreryrket. I utdanninga er det seks fleirfaglege kunnskapsområder og minimum 100 dagar praksis

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-06-04-475>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-08-20-1056>

Grunnskolelærerutdanning for 1.-7. trinn/Samisk grunnskolelærerutdanning for 1.-7.trinn

Grunnskolelærerutdanning for 1.-7. trinn er ei femårig integrert profesjonsretta utdanning på masternivå som kvalifiserer for arbeid i grunnskolens 1.-7 trinn. I utdanninga inngår 3-4 ulike skolefag og minimum 110 dagar praksis

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-06-07-860>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-11-23-1403>

Grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn/Samisk grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn

Grunnskolelærerutdanning for 5.-10. trinn er ei femårig integrert profesjonsretta utdanning på masternivå som kvalifiserer for arbeid i grunnskolens 5.-10 trinn. I utdanninga inngår 2-3 ulike skolefag og minimum 110 dagar praksis.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-06-07-861>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-11-23-1402>

Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1.-13.

Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag er ei femårig integrert profesjonsretta utdanning på masternivå som kvalifiserer for arbeid i grunnskolen og vidaregåande opplæring. Utdanninga er også relevant for folkehøgskolen, kulturskolen, og det frivillige kulturlivet. Fagval og innretning har betydning for kva for eit trinn kandidaten kan tilsettast på. Masterfaget i utdanninga må vere enten dans, design, kunst og handverk, drama og teater, kroppsøving og idrettsfag, mat og helse eller musikk. Det er minimum 130 dagar praksis.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-06-04-1134>

Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag*

Faglærerutdanningane er treårig integrert profesjonsretta utdanningar på bachelornivå som kvalifiserer for arbeid både i grunnskolen og i vidaregåande opplæring. Utdanningane kvalifiserer også for arbeid i kulturskolen. I utdanningane er desse fagkombinasjonane moglege; Dans, Design, kunst og handverk, Drama/Teater, Kroppsøving og idrettsfag og Musikk. Det er minimum 70 dagar praksis.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-03-18-290>

**Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag erstattast av Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1.-13.*

Yrkesfaglærerutdanning for 8.-13. trinn

Yrkesfaglærerutdanning er treårig integrert profesjonsretta utdanningar på bachelornivå som kvalifiserer for arbeid grunnskolens ungdomstrinn og i vidaregåande opplæring. I utdanningane inngår profesjonsfag og yrkesfag og minimum 130 dagar praksis, der 70 dagar er yrkespedagogisk praksis i skolen og 60 dagar knytt til arbeidslivet.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-03-18-291>

Lektorutdanning for 8.-13. trinn

Lektorutdanning for 8.-13. trinn er ei femårig integrert profesjonsretta utdanning på masternivå som kvalifiserer for arbeid på grunnskolens ungdomstrinn og i vidaregåande opplæring. I utdanninga inngår to ulike skolefag og minimum 100 dagar praksis.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-03-18-288>

Praktisk-pedagogisk utdanning

Praktisk -pedagogisk utdanning for allmennfag er ei eittårig profesjonsretta utdanning som bygger på ei mastergrad med minst eitt relevant fag for undervisning, eller ei bachelorgrad i utøvande eller skapande kunstfag, eller bachelorgrad i idrett. I utdanninga inngår 60 dagar praksis.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-21-1771>

Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for 8.-13. trinn

Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag er ei eittårig profesjonsretta utdanning som kvalifiserer for arbeid på grunnskolens ungdomstrinn og i vidaregåande opplæring. Utdanninga bygger på fullført treårig relevant profesjonsretta bachelorgrad og minimum to års relevant yrkespraksis, eller fag-/sveinebrev eller anna fullført treårig yrkesutdanning på vidaregåande nivå, generell studiekompetanse, to års relevant yrkesteoritisk

utdanning utover vidaregåande opplærings nivå og fire års yrkespraksis. I utdanninga inngår 60 dagars praksis.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-03-18-289>